List 37. **NOVICE** Tečaj XXXII.

gospodarske, obrtniške in narodne.

Izhajajo vsako sredo po celi pôli. Veljajo v tiskarnici jemane za celo leto 4 gold, za pol leta 2. gold., za četrt leta 1 gold.; pošiljane po pošti pa za celo leto 4 gold. 60 kr., za pol leta 2 gold. 40 kr., za četrt leta 1 gold. 30 kr.

V Ljubljani v sredo 16. septembra 1874.

Obseg: Razglas zarad oddajanja ovac Kranjskim gospodarjem. — Razglas gospodarjem, kateri imajo čisto pleme Sufolških prešičev. — Goveja kuga na Hrvaškem. — Drugi mednarodni žitni in semenski somenj na Dunaji. (Dalje.) — Izvršilne določbe k postavi o zemljiških knjigah za Kranjsko. (Dal.) — Še nekaj o banki „Sloveniji“. — O slovensko-nemškem slovarju. (Konec.) — Jovan Vesel Koseski i njegova dela. (Konec.) — Slovstvo. — Iz sodnijskega življenja. (Konec.) — Mnogovrstne novice. — Naši dopisi. — Novičar.

Gospodarske stvari.

Razglas zarad oddajanja ovác Kranjskim gospodarjem.

Kakor lani, tako se bode spet letos nekoliko ovnov in ovac Jezerskega in Trbiškega (Ugoviškega) rodú, ki se bodo iz državne podpore za Kranjsko deželo nakupile, takim gospodarjem zastonj dalo, kateri se zavežejo, da ovne najmanj tri leta ovčjerejcem v okolici svoji brez plačila prepuščajo za pleme in da bodo sploh spolnovali vse to, kar veleva razglas v „Oglasniku“ Novic 29. grudna leta 1869, in kar se vsaki dan lahko izvé v pisarnici kmetijske družbe v Ljubljani (Salendrovih ulicah nad Bregom).

Kdor tedaj želí po teh pogojih dobiti ovna samega ali poleg ovna tudi dvoje ovac za pleme, naj zadnji čas do konca prihodnjega meseca oktobra podpisanemu odboru prošnjo s pismom podá, v katerem pové 1) ali ima že zdaj ovce, 2) ali se v njegovem kraji gospodarji z reje ovác modro pečajo in 3) ali želé le ovna samega ali zraven njega tudi ovce za pleme. To pismo mora vsak, predno ga družbi kmetijski pošlje, od predstojnika kmetijske poddružnice ali pa od župana svojega okraja potrditi dati.

Razglas gospodarjem, kateri imajo čisto pleme Sufolških prešičev,

daje odbor družbe kmetijske na znanje, da tudi letos, kakor prejšnja leta, bode iz državne podpore nakupil nekoliko mladih Sufolških mrjaščekov in svinjic, da jih v povzdigo te jako koristne reje potem našim gospodarjem za polovico kupne cene po poti očitne dražbe prodá.

Kdor tedaj ima take živinice kaj, 3 do 6 mesecev stare, pa popolnoma čiste Sufolške (ne mešane krvi) in jo hoče družbi prodati, naj jej to naznani s pismom ali pa naj sam pride v pisarnico njeno (nad Bregom v Salendrovih ulicah št. 195) do konca tega meseca ter pové, koliko mrjaščekov in koliko svinjic ima na prodaj, koliko so stari in po čim jih dá.

Glavni odbor c. k. družbe kmetijske Kranjske
v Ljubljani 10. septembra 1874.

Goveja kuga na Hrvaškem.

Klic iz Slovenskega v Zagreb.

Ne le, da še ni konca turške goveje kuge na Hrvaškem, marveč čedalje več je te nesrečne bolezni — in to zopet tikoma naše Kranjske dežele.

Nadlog na meji naši ni tedaj niti konca ne kraja! Da uboga Hrvaška dežela pod to kugo trpí tako dolgo, sama je kriva, ker vlada od ministerstva Ogerskega ne zahteva one postave od leta 1868, katera veljá pri nas in edina more zatreti to pošast. Mi sosedje na Kranjskem in Štajarskem pa trpimo nedolžni, ker si ne moremo pomagati.

Slavni deželni zbor v Zagrebu! povzdigni svoj glas, da te sliši Madjar v Buda-Peštu in pride tvoji deželi na pomoč!

Drugi mednarodni žitni in semenski somenj na Dunaji.

(Dalje.)

Ječmena se v Avstriji pridela poprečno 42 milijonov vaganov, od teh se šteje na Cislajtanijo 26 milijonov in 16 na Ogersko. Poprečna letina je bila v zahodni Galiciji in Krakovem, na Štajarskem, Koroškem, Kranjskem, Tirolskem in Predarlskem, v Istriji in Dalmaciji; bolja je bila letina na spodnjem in zgornjem Avstrijskem, Solnograškem, Moravskem in v Šleziji; slabejša pa na Češkem in v vzhodni Galiciji. Vsled tega ima Cislajtanija komaj srednjo letino. Na Ogerskem so pa imeli dobro srednjo letino. Izvoziti se toraj iz Avstrije more po izjavah zvedencev 3 milijone centov ječmena. Tehta pa ječmen več kakor navadno.

Ovsa se pridela v Avstriji poprečno 69 milijonov vaganov in sicer v Cislajtaniji 48 in na Ogerskem 21 milijonov. V vseh deželah še ni žetev končana, al vé se, da bode na spodnjem Avstrijskem, Štajarskem, Koroškem, Kranjskem, Moravskem, v vzhodni Galiciji in Bukovini, v zahodni Galiciji in Krakovem srednja letina; na Solnograškem, Tirolskem in Predarlskem, v Istriji, Dalmaciji in Šleziji pa bolja, na zgornjem Avstrijskem in Češkem pa slaba. Po vsem tem je letina gledé ovsa taka, da bo v Cislajtaniji ovsa primanjkovalo. Iz Ogerskega so pa bolja poročila in bode lahko Ogersko podalo toliko v Cislajtanijo, da ne bode treba iz ptujih dežélá vvažati.

Koruze se pridela v Avstriji 42 milijonov vaganov, od teh se šteje na Ogersko 36 milijonov. Poročila oznanjajo, da na zgornjem Ogerskem pričakujejo dobro letino, na spodnjem pa ne. Pričakuje se, da se bode še lahko nekoliko koruze izvozilo iz Avstrije.

Na Saksonskem ste se pšenica in rž dobro obnesli. Ječmena tam malo sejejo, pridelali ga bodo toliko kakor v srednjih letinah. Ovsena slama bo slaba, al ovsa bode vendar le malo manj kakor pri srednji letini.

Na Pruskem bodo pridelali pšenice 5% več, rži pa 25, ječmena 30, ovsa 35, krompirja 25% manj kakor pri srednji letini.

Na Francoskem cenijo letošnjo letino pšenice na 100 do 105 milijonov hektolitrov, od te se lahko izvozi 10 milijonov hektolitrov. Rži bo 2 petinki manj kakor v srednjih letih.

Ječmena bode 20% manj in se ga bode le malo moglo izvoziti. Ovsa bo dosti.

V Švici bo dobra srednja letina. Pridela se pa tam poprečno 3 do 4 milijone žita in toraj se bode moglo vvoziti 4 milijone centov žita.

Iz Hanoveranskega se bode lahko mnogo pšenice izvozilo.

Na Badenskem bodo s pridelkom ovsa in ječmena zadovoljni, manj z ržjo.

Na južnem Bavarskem imajo dobro letino, in bodo mogli 1,410.000 centov pšenice, rži in soršice izvoziti.

Deželi Šlezvig in Holstein imate prav bogato letino gledé pšenice in rží, pa tudi ječmen in oves bota dala dober pridelek.

Danci se hvalijo s pšenično letino, pa tudi trdijo, da se bodo oljnata semena in rž dobro obnesla.

Na Norveškem in Švedskem trdijo, da bode letina dobra, vendar se gotovega in zanesljivega ne more poročati, ker imajo tam pozneje žetev.

Izvršilne določbe k postavi o zemljiških knjigah za Kranjsko.

(Dalje.)

Bremenski list.

§. 37. Bremenski list je vrediti po obrazcu VII. Isti mora obseči najmanj dve strani.

§. 38. Ako se je pri lokalnih pozvedbah izsledilo, da obstojí kaka zemljiška služnost, katera se drží kacega zemljeknjižnega tela, katero dozdaj še ni bilo vknjiženo (v zemljiški knjigi vpisano), se mora pred bremenskim listom vložiti list, ki ima rubrike bremenskega lista, z nadpisom „stara bremena“ §. 19 in vanj zapisati služnost.

§. 39. Če je pa zemljeknjižno telo, gledé katerega se je pri lokalnih pozvedbah izsledila na novo kaka zemljiška služnost, že vknjiženo, tedaj se mora ta služnost vpisati v navadni bremenski list po vsih drugih, tega zemljeknjižnega tela se držečih bremenih, katera bremena se imajo službeno prenašati.

Služnost se po tem takem vpiše še le tedaj, ko se je zemljiška knjiga odprla, ter se mora dotle v razvidu imeti v posebnem, za to odločenem zapisku.

Prenašanje zemljeknjižnih vpisov.

§. 40. Vpisi, kateri se službeno prenašajo iz zemljiške knjige v na novo sestavljene zemljeknjižne vložke, se morajo zaznamovati z redovnimi številkami v aritmetičnem povrstnem redu, držeč se predpisov zemljeknjižnega poduka od 12. januarija 1872, drž. zak. št. 5.

To prenašanje naj obseza vse za to pripravne vpise, kateri so se včinili pred dovršenjem dotičnih zemljeknjižnih vložkov zemljiške knjige, katera je popolnoma ali deloma djati iz rabe.

§. 41. Tiste stranke, katere bi po okoliščinah knjižnega stanú utegnile na podlagi §. 30 deželne postave od 25. marca 1874 dež. zak. št. 12 tirjati, da se kaka privatna tirjatva, katera se dá umrtviti (amortizovati), ne prenese v zemljeknjižni vložek, ki se ima na novo sestaviti, naj se opomnijo na to postavno določbo, ker se lokalne pozvedbe včinijo v namen narejanja zemljiške knjige, in naj se ob enem podučé o pogojih umrtvenja (amortizovanja), kateri pogoji so ustanovljeni v §. 118 splošne zemljeknjižne postave.

Da je gori imenovana tirjatva dopuščena, naj se tudi v ediktu, ki se bo po §. 26 deželne postave od 25. marca 1874 dež. zak. št. 12 razglasil, na znanje dá s tem pristavkom, da se zemljeknjižni vložki, o katerih se utegne taka tirjatva storiti, ne bodo sestavljali predno, da preteče 14 dni po razglašenji edikta v uradnem deželnem časopisu.

Prošnje, katere doidejo sicer po tem, ko je ta obrok pretekel, pa vendar še prej ko se je sestavil dotični zemljeknjižni vložek, naj se še imajo za v pravem času došle.

Dopolnovanje vložkov in posamnih listov.

§. 42. Kedar se izmeri prostor za vsakaterega teh treh listov enega zemljeknjižnega vložka, se mora na to ozir imeti, da se bo s tem prostorjem shajalo dalje časa.

Ako je prostor enega lista napolnjen, še predno se zvežejo zemljeknjižni vložki, naj se pridenejo vložku novi listi v potrebnem številu.

Po tem ko so se zvezali zemljeknjižni vložki, se utegne nadaljevanje enega lista odpreti na praznem prostoru druzega lista taistega vložka. Če so pa listi enega vložka do celega napolnjeni, naj se nadaljevanje vložka, ako bi se prigodilo novo vpisovanje, odpre v dopolnitvenem zvezku. To nadaljevanje, za katero se imajo rubrike za posamne liste pripraviti po obrazcih temu ukazu pridjanih, se je določilo za vse dalje vpise, ki se tičejo taistega vložka.

Da se prvotni (izvirni) vložek stika s svojim nadaljevanjem, to naj se razvidno stori po nasprotnem nakazovanji.

Zunanje potrebščine zemljeknjižnih vložkov.

§. 43. Posestne pôle, katere so sestavljene v obliki zemljeknjižnih vložkov, se utegnejo obdržati pri naredbi zemljeknjižnih vložkov samo takrat, če nimajo nobenih popravkov.

Številka, katero ima posestna pôla, naj se, ako se pôla obdrží, prečrta.

§. 44. Vpisi, ki so se pri sestavljanji kakega zemljeknjižnega vložka naredili na vsaki strani lista, naj se zaklepajo s prečno črto, katera se potegne po celi širini pôle.

Listi k enemu zemljeknjižnemu vložku spadajoči, se morajo, če ne obstojé samo iz ene pôle, tako sešiti, da ni nobene nevarnosti, da bi se raztrgali po pogostni rabi.

§. 45. Zemljeknjižni vpiski se imajo zaznamovati s številkami v aritmetičnem povrstnem redu in hraniti v zvezkih srednje velikosti. Številke zemljeknjižnih vložkov, hranjenih v enem zvezku, naj se zapišejo na platnici zvezka.

Skrbeti je za to, da se zemljeknjižni vložki, ki se v enem zvezku hranijo, ne raznašajo pri rabi.

(Dalje prihodnjič.)

Národno-gospodarske stvari.

Še nekaj o banki „Sloveniji.“

„Slovenec“ in „Slov. Gospodar“ sta pretekli teden prinesla spis o banki „Sloveniji“, katerega tudi „Novice“ rade ponatisnejo.

Tako-le se glasi:

„Banka „Slovenija“ je ravnokar razposlala svojim delničarjem poziv na uplačevanje 15% ali 30 gold. na vsako delnico. Iz poročil, katere so se pri zadnjem občnem zboru objavile, se je razvidelo, da je treba tega vplačanja; dokazalo se je takrat, da poslopje stoji, da je trgovina že vpeljana; z velikimi žrtvami se je toraj postavil stroj; da se pa spravi v tir, da nam poplača vse denarne žrtve, ves trud, da si naša banka „Slovenija“ svoje imé častno ohrani, treba je denarja. Na čelu jej stojé možaki, katerim zamoremo vestno zaupati, kateri neumorno sodelujejo za pospeh kupčije, kateri se ne plašijo nikakoršnih sumničenj in napadov od strani nasprotnikov, kateri svoje poskušnje in vednosti ponujajo zlobnim nakanom tistih, ki si prizadevajo banko uničiti. A ravno ti napadi, ravno sovražno pisarenje po nam Slovencem sploh protivnih časnikih, mrzenje nemškutarjev, katerih strah in groza preletava, če slišijo ali vidijo imé banke „Slovenije“, ravno vse to naj nam bo znamenje, da je naša domoljubna, naša sveta dolžnost, ohraniti si, kar smo si do sedaj sezidali. Niti eden izmed nas ne sme opešati, niti eden naših zavodov ne sme se prepustiti tujcem. Poslednje nam žalibog preti, ako zanemarimo pospeševati bankino podvzetje. Če se nobeden domorodec, ki ima koliko kaj vpliva med svojimi rojaki, dela ne boji, da se oziroma mala svota 30 gold. na delnico kmalu vplača, da se poslopja, življenje, žetev itd. edino le pri „Sloveniji“ zavaruje, da se ves denar, katerega narod v ta namen potroši tujcem v žep, zbere le v naši banki, potem je brzo vsa zguba zopet pridobljena, in Slovenci bomo ponosno gledali na zavod, katerega smo si z lastnim trudom, lastnim pogumom postavili. Tedaj, mili rojaki, zbudite se iz svojih premišljevanj; banka stoji na trdnih podlagah, le moralične in materielne podpore domačinov jej je treba! Sezimo jej pod roke, odvrnimo od nje sramoto, da propade! Čast za nas, če jej pomagamo; postopajmo toraj vsi za enega, eden za vse!“

Tako se glasí rodoljubni spis, kateremu dodamo še sledeče vrstice jako važne tistim, ki pomislike še imajo, ali bi zahtevanih 15% doplačali ali ne:

„§. 7 pravil se glasí: Društveni opravilni svèt ima pravico izrekati, da medčasnih listov lastniki, kateri zamudé dalje plačati, z ozirom na zakonite določbe, že vplačane novce zgubé v prid društva, in dotične medčasne liste za neveljavne spoznavati. Dotični sklep mora se po 78. §. z navedenimi številkami neveljavno imenovanih začasnih listov razglaševati.“

Slovstvene stvari.

O slovensko-nemškem slovarju.

(Odgovor Navratilov.)

(Dodatek.)

Da pa ne bi kdo mislil, da sem jaz komu slovar preotemal, zato pravim očitno, da se nisem jaz ponujal nikomur, nego da je preimenitni ta posel meni ponudil gosp. dr. Bleiweis leta 1871 v Ljubljani, ko sem se vračal iz Metlike na Dunaj, tedaj še le potem, ko je bil odstopil g. Levstik. Ker sem se sam plašil tolikega dela, rekel mi je, naj se pogovorim z gosp. C., ki ga pa ni bila volja. Po dolgem premišljevanji sem bil nakanil težavno delo sam prevzeti. Ker v Ljubljani nisem utegnil rokopisa pregledovati, poslal mi je gosp. dr. Bleiweis (po želji moji) na ogled 12 pôl vesoljnega rokopisa.

Ali kako sem ostrmel, ker nisem našel v vseh 12 pôlah, izbranih po mojem napotku, niti enega izreka (fraze) katerega koli slovenskega pisatelja. *) Temu sem se čudil posebno zato, ker sem dobro pomnil, da sem bral že leto ali dve popreje v nekem časniku veselo novico, kako so nakanili neki vrli domorodci v Ljubljani nabirati iz različnih novejših knjig slovenskih pripravne izreke, to je „frazeologijo“ za slovensko-nemški slovar. Na žalost sem videl, da se vesela novica in želja moja ni še uresničila. — „Sram bi me bilo — mislil sem sam s seboj — iz rok dajati „praktičen“ slovar brez „frazeologije“, posebno iz novejših slovenskih knjig, zato ker se nahaja v njih mnogo več prikladnih izrekov za vsakdanjo potrebo, nego pri Trubarju, Krelu, Dalmatinu, Pohlinu itd.

Da sem pogrešal i nabirkov („učenih besed“) iz novejših znanstvenih knjig, — da po tem takem ondaj ni bilo v rokopisu še ni teh, ni onih,... to mi potrjuje g. Caf sam (gl. „Slovenca“ 85 št. pod a), b). Ker nisem vedel, da nabira omenjene besede in izreke premarljivi gosp. Caf, zato sem mislil, da bo tedaj „meni samemu nabirati.“ Kolik posel!

Mislil sem, da si bom moral najeti več pomagavcev za to nabiranje sam na svoje stroške, samo da pojde delo hitreje izpod rok; zato, — samo zato sem zahteval za (drobno tiskano) veliko pôlo s popravljanjem (korekturo) vred po **40** gold.

Ako bi bil hotel ta mudni i težavni posel kdo drugi prevzeti brez vrednikovih stroškov (kakor je zahteval, in se menda tako tudi pogodil moj gosp. naslednik, **) ondaj bi bil zadovolil ***) tudi jaz z manjšo plačo.

Kar se tiče namena slovarjevega, misli si ga, kakor nam svedočijo različni pogovori in spisi o njem, vsak „po svoje.“ Jaz menim, — pa brez zamere! — da vé za ta namen najbolje oni mož, kateremu ga je razodel preblaženi ustanovnik. Ta si je pa želel po besedah onega moža (gosp. dr. Bleiweisa) „praktičnega“ slovarja, a ne slovarja za same učenjake.

Jaz sem hotel tedaj prevzeti samo „**praktičnega**“ slovensko-nemškega slovarja vredovanje ali dodelovanje (brez „jezikokorenodubstva“, kakor pravijo šaljivo bratje Hrvatje). Ako bi bil živ in zdrav, mislim, da ne bi bilo moje delo na sramoto niti meni, niti slovenskemu narodu.

Naj bo zdaj dosta o slovarju, kolikor se tiče stvar mene ali „moje osebe“. Naj sodijo pravični in pošteni izvedenci!

Na posled bi rad samo še poprašal „Narodovega“ filologa, kako je naštel tistih „kacih **15** let?“ Če sodi res on ali kdo drugi, da ne maram več za milo našo

*) Samo pod besedo „**a**“ (aber, und) je bilo nekoliko (pa ne pisateljskih) izrek. V eni izreki mi je pa bila jako sumljiva raba te besedice, zato ker mi je dišala nekako bolj po češčini ali po slovaški slovenščini, nego po naši (slovenščini). Slovak pravi namreč sebi „Slovak“, svojemn jeziku pa „slovenský“, a ne „slovačký“. Pis.

**) Gl. „Slovenca“ 86. štev. Pis.

***) „Zadovoléti s čim“, sich zufrieden stellen, befriedigt werden. Slišal v Metliki l. 1853. Pis.

*

slovenščino, zato ker se nisem oglasil že tako davno, — jako se vara. Ni me volja, očitno izpovedati se, zakaj sem molčal več let.

Resnično, resnično ti pravim, dragi moj filolog, bodi si Peter ali Pavel: tega ne doživiš, da bi jaz zaostal v slovenščini; samo ne sodi prenaglo po obliki, zato ker tù ne pišem „nij“ itd. Dobro so mi znane vse sedanje slovenske oblike in razlike. Da ne zaostanem za „kacih 15 let“, zato je skrbel — očitno se mu zdaj zahvaljujem — g. Paulus, ki mi je poslal svojo knjižico („Valentin Stanič“), natisnjeno v Gorici še le lani, — „v prijazen spomin.“ Še nekemu drugemu vrlemu prijatelju (on bo že vedel, koga menim) bodi očitna hvala „na njegovem najnovejšem pevskem proizvodu“, s katerim sem si tako prijetno čas kratil celó v Moravski deželi.

Kako „strogo“ pa jaz pazim na vse, kar pišejo tudi časniki slovenski, naj ti, dragi moj filolog, svedoči i to: zasledil sem, ni tega tako davno, v „Slov. Nar.“ nekega Dunajskega trgovca slovensko oznanilo, v tem oznanilu bila je beseda „Hutthermometer“ poslovenjena tako: „gorkomer s klobučkom.“ Kako sem se nasmejal temu prevodu. To so ti namreč gorkomérčki, ki jih nosijo zdaj popotniki in dr. „za klobukom“, to je za trakom na klobuku. — Pazi drugikrat bolje, da se ne osramotiš!

Jovan Vesel Koseski i njegova dela.

Kritično estetična razprava.

Spisal Fr. Wiesthaler.

(Konec.)

Živi duši ne more pasti v glavo, Koseskemu odrekati pesniškega daru, o katerem smo že dosti govorili. Pomanjkljivosti, katere se v njegovih delih nahajajo, se mu morejo le iz jezikoslovnega ali slovniškega stališča očitati. Tu sem pač ne bomo šteli tega, da se ravno kakor Prešeren tudi on kot rojen Kranjec drží stare iz Kranjskega izvirajoče i iz današnjih slovnic celó iztrebljene pisave, kakor na priliko: „z bogam“ mesto „z bogom“, „prihodniga“ mesto „prihodnega“, „de“ mesto „da“ itd. Vsaj vemo, da v času, ko so njegovi umotvori začeli izhajati, še nobena slovnica ni pravilnosti te i nepravilnosti one pisave natanko dokazala. Manj se vé da se moremo s Koseskim strinjati v tem, da ni dovolil takih zastarelih oblik, celó pogreškov ne, popraviti, akoravno se mu je k temu „slovenska Matica“, predno je dala njegova dela tiskati, ponudila. Nikakor opravičiti pa se ne dá to, da žrtvuje večkrat kreposti jezika pravilnost posameznih oblik i besed, i da postane vsled svoje vzvišenosti tu i tam težko, včasi celó nerazumljiv. Sploh tahko tukaj tudi še to, se vé da brez vsake graje, opomnimo, da piše vedno bolj v učenem nego v popularnem jeziku, čemur se ne bomo čudili, če prevdarimo, da mu njegove službene okolnosti niso dopustile, gibati se v slovenskih krogih i občevati s prostim slovenskim ljudstvom.

V sledečem bomo posebno zavoljo tega, da vé slovenska mladina, beroča njegova dela, ločiti pravilno od krivega, dobro od slabega, navedli nekoliko največih i pogosto se nahajajočih napak, kojih pač pesniku, ker je v dôbi njegovega največega i najmarljivejšega delovanja še manjkalo primerne slovnice, na katero bi se bil mogel ozirati, ne smemo preveč v zlo vzeti.

Najpoglavitnejše so:

1. Kriva raba deležnikov. Kajti če moramo tudi pritrditi, da je Koseski s pogosto rabo deležnikov jasno pokazal, kako zeló se prilegajo slovenskemu jeziku, kako ga kinčajo i krepijo, se vendar na drugi strani ne more tajiti, da je njih večina, kar se tiče ali oblike ali sintaktične rabe, napačna. Poglejmo si le nekoliko takih zgledov:

„Omamši svest, razum slepivši
Erinna pesem zadoni.
Doni slušavcu kri popivši
In lirnih glasov ne trpi.“
Ibikovi žerjavi.

„Nasprotno ji sili nezvesti rojak,
Za modro rumeno, za belo oblak,
Trdivši, de to bo slovelo.“
Nemškutar.

„De vredno časti, kar otelo je vse,
Človeka v pogubi ljubivši.“
Grof Habsburški.

„Zgrabši jo nagloma žrè, akoravno grozijo mu lovci.“
Ilijade tretji spev, vrsta 25.

„Zatorej mati, dalje mi ne brani,
De idši tje preklimbo potolažim.“
Mesinska nevesta (v predzadnjem prizoru).

Vsi ti deležniki (razun „zgrabši“) so kar se tiče sintaktične rabe, celó krivi, ker more po postavah slovenskega jezika na njihovem mestu stati le deležnik sedanjega ne preteklega časa. V oblikah nepravilni pa so razun tega tudi še deležniki: „omamši“ (omamivši), „idši“ (šedši) in „zgrabši“ (zgrabivši).

2. Pesnik veže večkrat predloge s krivimi skloni; posebno rad zamenjava mestnik z dajavnikom i narobe:

„Po dnevniku nemškimu praša.“
Nemškutar.

„In kadar na krasnimu konju tje v log
Zelene dobrave prihaja.“
Grof Habsburški.

„Bedaki! Na prestolu visi Božjimu
Francoski grb kraljevi; prej iztrgate
Nebeškim vozu zvezdo —.—.—.—
Divica Orleanska: djanje II. 7. nastop.

3. Raba rodivnikov, posebno svojivnih, nasprotujoča slovenskemu pravilu:

„Očitanje pohlepa dik nastran
Pustijo vsi v tej noči tužni, ljuti.“
Mazepa. I. 3. kitica.

„Ki Saveta bi vidil puško krasno
Odrevenil bi čudeža zavzet.“
Začarana puška.

„Visoko na stolih balkona.“
Rokovica.

4. Kriva raba določne i nedoločne oblike pridevnikove:

„Na lov je podal se žlahtni junak.“
Grof Habsburški.

„Pri Bogu! on je vrli res.“
Pesem od vrliga moža.

5. Raba števnika „en“ za nemški nedoločni članek „ein“:

„Opazi enga kmeta, ki pridno je oral.“
Orjaška igrača.

„En knez pridirja naglo v speh.“
Pesem od vrliga moža.

„En mašnik z rešnim telesom je bil.“
Grof Habsburški.

6. Raba besed v nenavadnem pomenu i nenavadni obliki:

„O blesku ogenj daljnih ruskih črt.“
Mazepa I. kitica 4.

„Pusti kale, to so čudi.“
Zima.

7. Rabi pesnik proti svoji lastni opomeni:

„Jezik očistite peg, opiliti gladko mu rujo,
Kar je najetiga v njem, dajte sosedu nazaj!“

večkrat besede iz nemškega ali laškega jezika prevzete, česar mu ne moremo odobriti, če se tudi sam skuša v svojem uvodu k „Pesmi o zvonu“ opravičevati. Take besede so postavim v sledečih vrsticah:

„Če ognja rop je blago lih.“
Pesem o zvonu.

„In viža modro
Domače oprave.“
Pesem o zvonu.

„V trenutju sta previžana.“
Ibikovi žerjavi.

„In upamo, de zelenilo
Bo v lepši cvet iz praha trug.“
Pesem o zvonu.

„Ibikove!“ ime štimano
Vsim persam novo vseka rano.“
Ibikovi žerjavi.

Dalo bi se še nekoliko manjših i bolj redkih pomanjkljivosti našteti, kar se nam pa nepotrebno zdi. Vse te napake tedaj so, kakor smo že gori rekli, i kakor se iz tu navedenih razvidi, le slovniške i nikakor ne podirajo včinka in vspeha celega umotvora, v katerem se najdejo. Pesniška umetnost, pesniški duh veje nam iz vseh pesmi nasproti, nekoliko manj se vé da iz zadnjega dela: prevoda Byronove Mazepe, katere ne bomo tako ostro sodili, če premislimo, da so vsled skoraj dvajsetletne bolezni pesnikove telesne i gotovo tudi duševne njegove moči oslabele in opešale. Vendar moramo pri tem delu zopet to pritrditi, da so oblike v njem pravilnejše, da je manj slovniških pomot kakor v prejšnjih delih, da tedaj Koseski ni zaostal v napredku, katerega je slovenski jezik storil, akoravno se mnogo mnogo let ni s pisarijo pečal in akoravno se tega sam bojí; vsaj poje v vvodu k Mazepi:

„Tak je z menoj — pa ne v pregledu krasa —
V obziru le na spanja dolgi tek,
V obziru na premembe vad in glasa,
Ki nakupiči jih ta pusti vek,
Ne meni le, občinsko vse okrogo,
Kdo rajnih bi spoznal Slovenjo nek? —
Če kdo tedaj — ne bo jih, djal bi, mnogo —
Te stike bral, al brati slišal bo,
Naj gre nazaj, prijazno v srcu slogo,
Teh dvajset let; tam je koren za to.
Takrat smo vsi enako še pisali,
Je manj besed, ko misli mar bilo,
Smo terna v prst, ne črke v trn se bali,
Če kaki grm ni ves po volji bil,
Smo volke v njem, ne tičic preganjali.“

Pregledali smo v kratkem delovanje moža, ki se je od prve svoje mladosti do visoke starosti nepreneh-ljivo za svojo domovino trudil, jo v viharnih časih kot zvest stražnik čuval *) i ji „z govorno svojo silo“ tudi mnogo drugih srčnih braniteljev pridobil. Čut najvišega spoštovanja mora nas prevzeti, če čujemo, da se še zdaj ni k miru podal, kakor bi marsikdo pričakoval, ampak da še kot šestinsedemdesetletni starček neutrujen dela svojemu narodu na čast i korist, prestavljaje Dantejev pesmotvor „Divina commedia“, med tem ko se že zgotovljen prevod cele Ilijade kakor tudi igre „Sakuntala“, v sanskritskem jeziku zložene od indiškega pesnika Kalidasa, pridno tiska.

*) Leta 1848 posebno, ko so se sploh evropejski narodi začeli močno i močneje gibati, so se tudi Slovenci tega gibanja vdeleževali. Dolžnost možev, ki so narodu na čelu stali, je bila: skrbeti, da narod ne zaide na krive poti. Tudi Koseski je večkrat povzdignil svoj svareči i svetujoči glas, ne samo v pesniški, ampak tudi v nevezani besedi. Primeri njegova sestavka: „Moje misli“, str. 83 i „Potrebne besede“, str. 88 v „Novicah“ leta 1848.

Konečno živo opominjam slovensko mladino, izvrstna dela tega našega pesnika marljivo prebirati; ona ga tolažijo v žalostnih, zabavljajo v veselih dneh, ona mu bistrijo pamet, krepijo duh i blažijo srce. — Pripoveduje se o Aleksandru Vélikem, da je Homerja tako marljivo čital, da ga je vedno seboj nosil i celó ponoči imel pod svojo blazino. Enako bi bilo želeti, da bi tudi vsak slovenski dijak Koseskega imel v svoji knjigarnici, še bolj pa, da bi se ravnal po njegovih ukih, njegovih nasvetih; takih sinov bi se slovenska domovina ne imela sramovati, taki sinovi bi bili njen ponos, njena čast.

Slovstvo.

* *Geschichte Krains von der ältesten Zeit bis auf das Jahr 1813. Mit besonderer Rücksicht auf Culturentwicklung von August Dimitz, k. k. Finanzrath, Secretär des historischen Vereins für Krain; erste Lieferung, Laibach 1874 bei Kleinmayr & Bamberg.*

To je naslov večemu zgodovinskemu delu, čegar prvi zvezek smo dobili v roke in o katerem hočemo tudi mi nekoliko spregovoriti.

Ploden sad tihega delovanja našega zgodovinskega društva, po nepozabljivem nadvojvodi Ivanu leta 1843 osnovanega, je po sedanjem tajniku društva, c. kr. finančnem svetovalcu gosp. Avg. Dimicu na svitlo dana „zgodovina dežele Kranjske od najstarejše dôbe do leta 1813.“ Naloga, katero si je stavil gosp. Dimic, je vredna tem večega pripoznanja, ker dela temu količkaj podobnega razen Vodnikovega in Linhartovega *) še nimamo, kajti zgodovina vojvodine Kranjske, okraja Tržaškega in grofije Goriške od leta 1809 obsega le 58 strani in veljá le za zeló površno kronologijo ali naštevanje zgodovinskih letnih številk. Gosp. Dimicu je bila pri znanstvenem načrtanju dogodeb na pomoč le ona obširna tvarina, ki se nahaja v splošni literaturi od najstarejše do najnovejše dôbe in v shrambah zgodovinskih društev sicer na kupe, toda v stotinah knjig in rokopisov raztresena. Vsak, kdor količkaj zamore umeti, kako težko je izpeljati namen, kakoršnega se je lotil gosp. Dimic, bo pripoznal nenavadno pridnost pisateljevo, posebno, če vidi, da nima prvi le 87 strani debeli zvezek nič manj nego 451 citatov, s Ptolomejem, Plinijem, Tacitom in Strabonom pričenši noter do zgodovinsko klasične literature nove dôbe, kakor Mommsen, Zeus, Lotterer i. dr.; s tem je pisatelj dokazal, da je leta in leta nevtrudljivo prebiral in študiral.

Lahko tedaj rečemo, da bo pisatelju brez dvoma ostala zasluga, da je prvo nepretrgano specijalno zgodovino dežele Kranjske sestavil; iz tega stališča pozdravljamo njegovo trudapolno delo s tem večim veseljem, ker le predobro vemo, kako potrebno je študiranje zgodovine — te najvažnejše učiteljice narodov. — Mi se ne spuščamo v drobno pretresanje tega dela, marveč pripuščamo to strokovnjakom, kakor je Trstenjak i. dr. Vendar tega ne moremo zamolčati, da se nam zdi, kakor bi se bil gosp. Dimic postaviti hotel posebno na nemško stališče, ker se o Keltiškem vprašanji pokaže odločnega nasprotnika slavjanskih zgodovinarjev, kakor so: Nestor iz Kieve, Surowiecki, Bulgarin in Šafařik in zlasti nasprotuje odločno mnenji zadnjega, ki trdi, da so prvotni slavjanski prebivalci bili pregnani po Keltih okoli leta 350 do 136

*) Linhartovega „Versuch einer Geschichte von Krain und den übrigen südlichen Slaven Oesterreichs“ sta prišla v Ljubljani leta 1788 le 2 zvezka na svitlo, ki obsegata samo dôbo od prvega sledú prebivalstva v deželi do prve naselbe kranjskih Slovencev.

Pis.

pred Kristusom; gosp. Dimic je te misli, da so najprej Kelti, za njimi Germani in še le za temi v 6. stoletji Slavjani stopili na zgodovinski oder. V tem je pa on osamljen, nihče razen njega tega ne trdi, kajti še celó po njem navedeni L. c. Lottner pravi, da so ob enem Slovani in Germani tù bivali; Gatterer pa kar naravnost trdi v svojem odlomku splošne zgodovine, da celó že gotiški zmagovalec Ermanrik Slovane leta 322 pred Kr. kot v tej deželi naseljene pozná. O tem so strokovnjaki zgodovinarji in jezikoslovci že toliko pisarili in govorili, da bi se v nepristranskem zgodovinskem delu ne smelo ne to ne ono za prav gotovo in določno trditi; tudi moramo obžalovati to, da gosp. Dimic po različnih tiskanih delih objavljene študije naših slovanskih zgodovinarjev le za sad narodnih sanjarij proglaša. Mi take izjave tem bolj obžalujemo, ker nam pojasnijo stališče in zadržaj, v katerem ima biti v tem delu pisana vsa zgodovina Kranjske (slovenske) dežele, in pelje do tistih zmot, ki že v prvem zvezku nemštvo tako povzdigujejo, da se izpeljava imé „Noricum“ od besede „Nordreich“ in „Carnien“ od „Hornien“, to je „Horn“ (po robatih gorah, iz katerih so prišli ti Karnijani). Ker se tù govorí o Keltih, to je o narodu od Germanov po rodu in jeziku čisto različnem in samostojnem, se nam vendar-le zdi še preveč drzno, keltiška imena razlagati po nemškem jeziku. „Noricum“ je segal na severu do Donave, pa še le onstran te reke so bivali Germani. Kako li bi mogla priti dežela, ležeča zunaj tedajšnje Germanije na čisto keltiški zemlji, do imena, ki bi bilo čisto germanske korenine?! Ali je imel že cesar Tiberij nemško telesno stražo (str. 31), dalje ali so bili že za časa cesarja Dioklecijana na čelu provincij razen prokonzulov, kouzularjev in rektorjev tudi že uradniki z imenom zdaj navadnim, namreč predsedniki (str. 54), in ali so bili za finančne zadeve že tisti čas drugačni uradniki z imenom „davkarski direktor“ (str. 55), za to se ne bomo pričkali, ker nimamo ne mi, ne pisatelj Dimic dokazov.

Tudi še nekaj druzega žali oko bralca, namreč nedoslednost v pisavi imen krajev, rek, gorá itd. Nekatera teh imen so pisana po slovenskem pravopisji, kar se nam hvalevredno zdi; zakaj niso vsa? Kako zbadajo oko na pr. besede „Gollouz“, „Hrenowitz“ itd.! Morda napotimo s to prijazno opombo gospoda Dimica, da bo v prihodnjih zvezkih v pisavi slovenskih imen se bolj držal pravopisja. Želimo pa tudi, da bi svoja pripoznanja in hvale vredno delo popolnoma nepristransko, najmanj pa vdavši se zdaj slučajno moderni misli, kakor da bi vsa „kultura“ prihajala edino le iz Nemčije, dokončal; kar se nas tiče, bomo svojim bralcem tudi zadržaj prihodnjega zvezka kolikor toliko opisali.

Vnanja oblika knjige je prav lična, cena vsakemu zvezku za naročnike 1 gold.

Zabavno berilo.

Iz sodnijskega življenja.

Po spominu skušenega starega pravnika.

Spisuje Jakob Alešovec.

I.

Poštne nakaznice.

(Konec.)

Grem v sobo nazaj, kjer sta krčmar in njegova lična hčerka ravno postavljala vrče piva pred goste. Jaz vzamem stol, ga postavim na desno stran Planavskega in se spustim v pogovor ž njim. Danes je bil ali vsaj se mi je zdel boljše volje od včeraj, toraj sva bila kmalu v besedi. Čez nekoliko časa grem zopet ven, pokličem krčmarja na stran in rečem mu:

„Gospod krčmar, čez par minut, ko bom jaz zopet šel v sobo, me pokličete ven in sicer tako, da prašate med vrati, kateri gospodov je Engelbert Breier. Razumite? Zapomnite si imé.“

„Čemu?“ praša krčmar, kateri tega ne zapopade.

„To boste pozneje zvedeli. Gre za neko stavo, katero bomo potem zapili.“

„A tako! Je že dobro! Bom storil.“

„Engelbert Breier! ste razumeli. Ponavljajte imé!“

„Engelbert Breier,“ kričí krčmar, tako da sem se bal, da bi se ne bilo slišalo v sobo. Toda zavoljo splošne veselosti ni nihče slišal tega klica, o tem sem bil prepričan, ko sem zopet na desni strani Planavskega sedel.

Krčmar stopi čez par minut v sobo in reče: „Kateri izmed gospodov je gospod Engelbert Breier?“

Jaz čutim, kako se moj sosed pri klicu tega imena strese, in dam svojima pomagačema znamenje pozornosti. Bil sem zdaj svoje stvarí gotov, tik mene sedeči je bil oni goljuf, ki je z nakaznicami gostilničarja Mlinarja ogoljufal.

„Engelbert Breier? Tako se nihče od nas ne imenuje,“ odgovorí moj prijatelj.

„Pač, pač,“ pa pristavim jaz, „tukaj je.“ Pri teh besedah primem svojega kviško skočivšega soseda za desno roko, katera se je hotela pogrezniti v levi prsni žep, kjer je bil revolver.

„Da pa tudi veste, kaj je ta Engelbert Breier, vam povem, da je to že davno sledén goljuf, katerega jaz tukaj izrečem za prijetega.“

Planavski obledí, a le trenutek, potem se zaletí v mene z vso močjo, da bi mi iztrgal svojo desno roko in prišel do revolverja, pa moja pomagača sta ga bila že zgrabila in eden mu potegne revolver iz žepa.

„Zvežita ga, potem na voz, drugi pa goni konje. Za-nj sta mi oba porok s svojo glavo. Jaz se pripeljem precej za vama.“

Družba strmeča molči, ko se to godí, in še le ko sta bila močna služabnika spravila zagrabljenega iz hiše, se obrnejo vseh oči v mene, pričakovajoče pojasnila. Moj prijatelj spregovorí prvi.

„Kaj to vse pomeni? Razloži nam vse in opravičí svoje ravnanje, kajti če nisi svoje rečí gotov in si delal kar tje v en dan po sumu, potem dobiš z mano opraviti!“

„Pojasnenje, se mi zdi, sem dolžan vsi častiti družbi. Čujte!“ Na to jim povem vse, kar sem vedel in pristavim:

„Žal mi je le, da sem moral svojo dolžnost izpolniti brezozirno. Toda, kakor ste videli, hudodelnik je nevaren in če bi bil količkaj sumljivega zapazil, bi bil zginil, kakor nekdaj; toraj ga nisem smel več spustiti iz rok.“

„Ubogo dete moje!“ pravi tužno moj prijatelj. „Ljubilo je hinavca iz vsega srca in vendar on je ni mogel ljubiti. Kako bo žalostna, obupna, ko ga ne bo nazaj! Kaj ji bomo sporočili?“

„Jaz bi ti vedel svetovati, prijatelj. Vrnivši se poročite, da je moral hitro odpotovati, ker ga je klical telegram k smrtni postelji očeta. S tem je tudi zaročenje odloženo. Pozneje se ji pove resnica ali pa, da je umrl tudi on ali čisto na-njo pozabil. Na ta način bo počasi pozabila na-nj.“

„Tvoj svet je dober, prijatelj, jaz se ga bom držal. Ob enem ti izrekam hvalo, da si rešil mojo hišo sramote in mojo hčer zdaj še nepoznane nesreče. Podajmo se domu.“

„Mene izgovori pri svoji soprugi in hčeri in izreci

jima mojo zahvalo za prijazni sprejem. Tebi se tukaj zahvalim. Dolžnost me kliče v mesto, če dovoliš, te bom že pozneje obiskal in povedal o izidu preiskave.“

S tem se poslovim pri družbi in se podam na dvorišče. Voz se še ni bil odpeljal, toraj sedem k svojemu jetniku in proti mestu drdramo. Jetnik ni vso pot z mano spregovoril besedice.

Že vstavljena preiskava se pri sodniji v J., kamor smo bili oddali jetnika, zdaj vnovič prične in prinese na dan še mnogo drugih hudobij. — Tudi gledé ženitve pridejo strašno nesramni in brezvestni naklepi na dan. Hudodelec, čegar oba imena sta bila zmišljena, je bil Prus in že oženjen. Zarad neke velike goljufije je pobegnil iz Pruskega, in tudi tukaj je imel namen, potem, ko bi bil prejel doto svoje žene, in okradel svojega tasta, pobegniti v Ameriko; dobilo se je namreč pri njem še ne oddano pismo do nekega tovariša, kateri bi mu bil pri begu pomagal.

Pri konečni obravnavi je bil obsojen na 12 let težke ječe, pa si je kmalo potem v zaporu zavdal z mišico, katero si je na neznani način vedel pridobiti.

Ljudmila ga je, ko je vse to zvedela, pozabila in zdaj je srečna žena soseda posestnika, kateri je že prej za njo hodil. Mene se spomni vsako Véliko noč, doide mi namreč vselej lepa krača in žmahtna potica.

Mnogovrstne novice.

* *Kobilic* je bilo v preteklih dveh letih v okrajini Minasota v severni Ameriki tako grozno veliko, da lakote koprnijo na tisoče ondašnjih prebivalcev. To, kar so „Novice“ unidan v izvirnem dopisu priobčile, potrjuje tudi „Vaterland“, ki vrh tega še pravi, da severno-amerikanski naravoslovci so, tej nadlogi v okom priti, svetovali, kakor v Afriki in zahodnji Aziji ljudém, naj kobilice jedó, vsaj so dobra hrana. Tako se rešijo lakote (glada), in zatarejo kobilčji zarod za prihodnje.

* *Zakožni črv* (*Borkenkäfer*), ki posebno večkrat veliko škodo dela drevju v gozdih, se je, kakor neki učitelj iz Hraholuska na Českem piše, vgnjezdil tudi v stare in mlade jablane, višnje in češplje.

* *Kave* so v Braziliji, od kodar je največ v Evropo dobivamo, toliko pridelali, da že veliko veliko let ne toliko, pravijo, da blizo 4 milijone centov bodo mogli iz Brazilije v Evropo kave za prodaj pripeljati. Po takem je gotovo, da bode kmalu cena padla, ki je letos zeló poskočila zato, ker je lanska letina prav slaba bila. Kavopivci in kavopivke veselite se tedaj, da boste zopet dober kup priljubljeno vam pijačo srkali!

Naši dopisi.

Iz Gorice 12. sept. — Da je bil ravnatelj naše gimnazije g. Schaffenhauer kar tako na vrat na nos penzijoniran, to je zbudilo pri občinstvu občno pozornost. Odstranjen je bil nenadoma, a ne po svoji prošnji, to vé vsak, a vendar iščemo vzrokov. Ali je bil premalo liberalen? ali premalo energičen o znani že dogodbi, ki se je dotikala profesorjev? Na njegovo mesto poklicanega ravnatelja Zindlerja, ki je bil dozdaj v Novem mestu, sicer ne poznamo, vendar upamo, da ne bo kak velikonemški hudournik. — Našega deželnega zbora zasedanje je letos prav suho, dolgočasno. Volili so se odseki, potem pa so se seje do 9. t. m. prenehale.

Iz Vipave. — Novega poslanca imamo! Gosp. Lavrenčič, od preč. gosp. dekana Grabrijana nasvetovan in od društva „Slovenije“ priporočan, je bil 12. dne t. m. izvoljen s 30 glasovi. Priporočanec mladoslovenski Plešnar vjel je celih 6 glasov, in oče Mulej, znani barantač in c. kr. sodnik Vrhniški, pa 2; enega mu je dal mladoslovenski kandidat Plešnar, in to je spet živ dokaz, da mladoslovenci in najbolj zagrizeni nemškutarji so si v tesni zvezi. — Pohvaliti pa moramo volilce, da so se tako iskreno udeležili volitve, kajti razen 8 prišli so vsi, in s tem, da so volili Lavrenčiča, častno zaupnico dali našemu velezasluženemu dekanu Grabrijanu. Slava jim!

Iz Ljubljane. (*Deželni zbor*) se je včeraj po opravljeni slovesni maši začel ob 11. uri. Deželni glavar kot zbora predsednik vitez dr. Kaltenegger, vljudno pozdravši poslance in še posebej vladnega zastopnika viteza Widmann-a v daljnem govoru razlaga delovanje deželnega odbora in važnejše predloge, ki jih deželni zbor prejme v obravnavo, ter prosivši gospoda vladnega načelnika podpore o deželnih potrebah, katero vitez Widmann prijazno zagotovlja, sklene govor svoj, deloma slovenski, s čestitko presvitlemu cesarju, katero zbor s slava- in „hoch“-klicem trikrat ponavlja. Ko je pričujoči novi poslanec dr. Schrey storil navadno obljubo, je zbor volil dr. Poklukarja in viteza dr. Zavinšeka za ravnatelja zbornice, dr. Costo in Dežmana pa za verifikatorja zapisnikov. — Deželni glavar je h koncu naznanil 16 zboru že danes predloženih predlóg, vladni zastopnik g. v. Widmann pa 3, namreč: načrt postave za varstvo poljskega blaga, za varstvo divjašine in pa uravnavo razmer med državo in deželnim zakladom za odvezo zemljišč. — Gospoda Braune in Jugovic sta dobila odpust za 2 in 3 tedne.

Danes je 2. seja.

— (*Véliki posestniki Kranjski*) so volili 14. t. m. v državni zbor namesto odstopivšega barona Apfaltrerna gosp. Langerja in v deželni zbor namesto umrlega grofa Auersperga gosp. Edvarda Schafferja, grajščaka iz Vinje gorice pri Trebnjem. Gosp. baron Apfaltrern se je kesal svoje odpovedbe in bi bil rad zopet voljen v državni zbor, pa — ni šlo.

— (*Gosp. župnik Lovro Pintar*), ki se je zarad bolehnosti podal v pokoj, se je te dni odpovedal tudi deželnemu poslanstvu. Za okraj Radolški bo tedaj nova volitev. Kako izvrstno razumne volivce ima Gorenska naša stran, videl je svet z začudenjem pri volitvi grofa Hohenwarta v državni zbor. To isto bodo pokazali gotovo sedaj pri volitvi poslanca v deželni zbor in bodo enoglasno volili onega, ki ga jim bodo njihovi stari prijatelji in rodoljubi priporočili, ne brigaje se za brezversko trobilo mladoslovensko „Narodovcev“, pa tudi za trobilo nemčursko „Tagblattovcev“, ker imajo skušenj dovolj, v koliko stiskah se Gorenci nahajajo po oni družbi, ki se „Industriegesellschaft“ imenuje. — Po razgovoru političnega društva „Slovenije“ z merodajnimi rodoljubi Gorenskimi bodo „Novice“ brž oklicale moža, ki naj ga volijo v deželni zbor namesti za domovino zasluženega gosp. Pintarja. Kakor slišimo, bo volitev še le 10. oktobra meseca zato, ker se imajo nekateri volilni možje (Wahlmänner) na novo voliti. Ako se to res zgodí, naj prijatelji naši pazijo, da se volijo pravi možje.

— V poslednji seji zbornice kupčijske in obrtnijske je prišel v obravnavo prečudni predlog Dunajske zbornice kupčijske: naj se iz katoliške pratike izbrišejo vsi prazniki in prestavijo na nedelje. Misli, kar koli hočeš o praznikih: ali si kot klerikalec za-nje ali kot liberalec zoper nje, — to vendar mora vsak človek, ki se ni s pametjo skregal, spoznati, da taka čisto cerkvena reč ne spada v področje kupčijskih in obrtnijskih zborišč, ki imajo pač druzih reči na kupe, ki naj bi jih obravnovale trgovini

in obrtniji na korist in dobiček. Zato je bil edino korekten predlog gosp. Horaka, ki je šel na to, da zbornica Ljubljanska prestopi na dnevni red o tem predlogu, to je, da ga položi „ad acta“. Al čuda! tudi Ljubljanska zbornica je hotela po predlogu gosp. Aleksandra Dreo-ta pokazati, da je liberalna, in da pleše, kakor jej Dunajska gode! Na posled se je vendar tudi gosp. Dreo premislil, rekši, da je on le za to, da se odpravijo tako imenovani sopraznik i (kmečki prazniki). Kaj pa gosp. Dreo še tega ne ve, da sopraznikov ni v nobeni pratiki, da jih po tem takem odpravljati ni treba in da se tudi z nobenim vladnim ukazom pobožnemu ljudstvu prepovedati ne dado.

— (*Veliki sejm Ljubljanski*) bil je prav majhen, ne veči kakor navadni tržni dan. Kupca povsod malo; goveje živine pripeljali so malo, morebiti zarad deževnega vremena prejšnji dan, cena jej je bila malo viša kakor prejšnji sejm; konj, posebno kobil z žebeti bilo je veliko, cena jim visoka. Čebelarji pred mostom so postavili ceno medú po 16½ do 17 gold. cent.

— Iz gotovih virov slišimo, da žitni trgovci na Ogrskem nočejo vkljub dobre letine nič odjenjati od prenapete žitne cene. Mislijo mar, da bode dragina večna? ali ne vedó, koliko žita bode iz Ruskega letos prišlo v Avstrijo?

— („*Slovenec*“) je bil v 6 dneh dvakrat po naši vrli policiji konfisciran. Prvič ga je zadela težka roka državnega pravdnika zavoljo tega, ker je v vvodnem članku ugibal, zakaj li je bil g. Pajk, čegar koristno delovanje za deželo našo je znano, tako nenadoma odpravljen od deželne komisije za vravnavanje davka. Včeraj so ga pograbili zato, ker je odgovarjal na strastnost in prav berolinsko bahanje „Tagblattovo“ zarad „zmage“ nemčurskega elementa v Ljubljani pri zadnji volitvi za deželni zbor. Nam se čudno zdi, kako da državni pravdnik in policija Ljubljanska ne pustita ničesar pisati, kar vladi in nemčurski stranki ni slavna pesem; še bolj čudimo se pa temu, da — kakor se po včerajšnji konfiskaciji lahko sklepa — tudi Ljubljanskega „Tagblatta“ ne pusté kampljati. Ali se res o c. kr. uradnikih ne smé nič priobčiti, kar je graje vredno? Mi smo zvedeli namreč po pričah, ki so pripravljene s prisego pritrditi, da je c. k. uradnik gosp. Ziegler pri zadnji volitvi ključarju Dolharju rekel: „Če ne volite dr. Schreya, ne dobite od magistrata, pa tudi od drugih ljudí, katere jaz poznam, ne enega dela več.“ Ta gospod Ziegler je mesten svetovalec in sicer v stavbenem odseku, toraj ima pri oddajanju dela odločilno besedo. Vrli gosp. Dolhar pa se ni dal vstrašiti, marveč je volil dr. Moše-ta. Ali je tako strahovanje volilcev prav, je li lepo in se strinja s službo c. k. uradnika? Ali se to tudi ne sme grajati? Naj odmeri slavna policija meje, do katerih smejo iti slovenski listi v pisavi, kajti če gredó za „Tagblattom“, pridejo v policijske klešče. Tedaj, kako daleč slovenski listi, kako daleč „Tagblatt“?

— (*Čitalnica naša*), če vojaško godbo dobí, napravi prihodnjo nedeljo veliko muzikalno veselico z loterijo na korist Dolenjcem po toči poškodovanim in pa pogorelcem Vrhniškim.

— (*Dramatično društvo*) je imelo preteklo soboto svoj občni zbor, pri katerem je bil izvoljen gosp. J. Murnik za predsednika; gosp. Grasselli se je temu poslu odpovedal. Ravno tako sta stopila iz odbora dr. Zarnik in dr. Vošnjak, boje, ker tù ni za nju ne dobička ne slave. Prav tako, da se je odbor ponovil; vsaj zadnja dva gotovo nista bila društvu na korist. Nas pa veselí, da sta vsaj v tem ubogala nas, ki smo jima že davno rekli, da so taki strastni ljudje vsakemu društvu na kvar. Nadjamo se, da bo novo vodstvo društva bolj se brigalo za njegov napredek, ko prejšnje, in nam konec leta ne izkazalo 1300 gold. primanjkljeja.

— (*Zahvala.*) Dramatičnega društva odbor, sklenivši nabiro za pokritje društvenega deficita, izreka s tem svojo najsrčnejšo hvalo vsem častitim p. n. domoljubom, kateri so pripomogli, da se je ta nabira tako častno izvršila. Potrjevalne listke o sprejetih novcih bodo sprejeli vsi častiti p. n. darovalci še posebej.

Odbor dramatičnega društva.

Novičar iz domačih in ptujih dežel.

Češka. O cesarjevem bivanji v Pragi in sprejemu njegovem po Čehih ne moremo pisati, ker bi bilo preobširno. Le toliko naj povemo, da je bilo vse velikansko. Čehi so pokazali, da ljubijo svojega vladarja in da še v njegovo osebo trdno upajo, dasi jim je ministerstvo sovražno. Cesar je sprejel več deputacij in vsaki nekaj odgovoril. Najbolj pomenljive med cesarjevimi odgovori so gotovo besede, s katerimi je odgovoril na pozdrav kardinala Schwarzenberga, ki je cesarja ogovoril nekako tako-le: „Cerkev od časa do časa trpi preganjanja, ali krvava ali nekrvava. Da-si pri nas krvavega preganjanja še ni, mora cerkev vendar-le prenašati veliko hudih napadov; in da-si bode vse to, kakor zmerom, zmagovalno prestala, se je vendar-le bati, da jih veliko pri tem zgubi svoje zveličanje. Da se število teh kolikor mogoče zmanjša, zato priporočimo cerkev varstvu Vašega Veličanstva.“ Cesar so na to odgovorili: „Če sem bil dozdaj po okoliščinah zadržan za brambo cerkve to storiti, kar je moje srce zahtevalo, in si zarad tega nisem mogel pridobiti nobenih zaslug za cerkev, sem si vendar svest, da sem veliko zabranil, kar bi bilo moralo cerkvi še bolj škodovati, kakor to, kar se je njej na kvar res godilo. Obljubim, da hočem po svoji moči in po okoliščinah varovati katoliško cerkev. „Predno je odpotoval cesar, je daroval za reveže 5000 gld., za zidanje českega narodnega gledišča zopet 3000 gld. iz svojega, vrh tega pa še več prosilcem kaj. Druzega dozdaj Čehi še nimajo, a nadjajo se, da je cesar dober vtisk vzel iz Českega seboj.

— Okrajni zastop v Přibramu je izdelal spomenico novi vravnavi zemljiškega davka ter jo podal deželnemu odboru boječ se, da postava od 24. maja 1868, sama po sebi dobra, v izpeljavi uradniški ne bila na veliko škodo kmetijstvu dežele. To isto se je zeló bati tudi pri nas.

Hrvaška. Deželni zbor je sprejel šolsko postavo, ki cerkvi jemlje skoro ves vpliv do ljudskih šol.

Žitna cena

v Ljubljan 12. septembra 1874.

Vagán v novem denarji: pšenice domače 5 fl. 30. — banaške 6 fl. 55. — turšice 4 fl. 80. — soršice 4 fl. 10. — rží 3 fl. 30. — ječmena 3 fl. —. — prosa 3 fl. —. — ajde 3 fl. 40. — ovsa 2 fl. 10. — Krompir 2 fl. 90.

Kursi na Dunaji 12. septembra.

5% metaliki 71 fl. 25 kr.	Ažijo srebra 103 fl. 40 kr.
Narodno posojilo 74 fl. 50 kr.	Napoleondori 8 fl. 79 kr.

Odgovorni vrednik: **Alojzi Majer.** — Založnik: **Jožef Blaznikovi dediči** v Ljubljani.